

19 Eylül 2011

KIBRIS GAZETESİ

LİVANELİ’NİN “SERENAD”I, EİNSTEİN’İN TÜRK HÜKÜMETİNE MEKTUBU VE BOŞ TARTIŞMALAR

Prof.Dr. Turgut Turhan (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Livaneli'nin "Serenad"ı, Einstein'ın Türk hükümetine mektubu ve boş tartışmalar

Prof. Dr. Turgut TURHAN (DAÜ Hukuk Fakültesi)

Pazartesi 19 Eylül 2011

Her türlü soruna siyasi yaklaşımımızla bakmaya ve siyasi bir gözle yaklaşarak tartıştığımız sorundan kendi yaklaşımımızı destekleyici çıkarsamalar elde ederek karşımızdakinin gözüne sokmaya bayılan bir milletiz. Üstelik, tartıştığımız konunun ne olduğunu, bu konuyu tartışacak yetkinliğe ve bilgiye sahip olup olmadığımızı ve daha da önemlisi, bu konunun tartışılmasının bize ve içinde yaşadığımız topluma ne kazandıracağını da pek düşünmüyoruz. Konu tarih de olabilir, hukuk da... Sosyoloji veya hiç anlamadığımız ekonomi, eczacılık ve hatta tıp da!! Dedim ya, önemli olan konuyu bilmemiz veya o konuyu tartışmaya yetkin olup olmadığımız veya tartışmadan kazanacaklarımız değil, yapılan tartışmadan kendi siyasi eğilimimizi destekleyecek çıkarsamalar elde ettiğimize inanarak karşı tarafı “perişan ettiğimiz” in hazzını yaşamaktır. Dünyada acaba doktor olmadığı halde karnı ağrıyan komşusunun hastalığına teşhis koyma başarısını gösteren veya şiddetle öksüren bir arkadaşına “doktora git!” diyeceğine “tamam canım bu üst solunum yolu enfeksiyonu... İç şu şurubu öksürüğün kesilir, benim öksürüğümü kesmişti” diyerek hem teşhis koyan ve hem de ilaç yazan bir başka millet var mıdır? Konuyu bilsin veya bilmesin, bayılır bizim milletimiz tartışmaya... Hani bir laf vardır ya:”Okumadan alim, yazmadan katip!” İşte kısaca bizim milletin hali... Yeter ki, tartışılacak konu olsun... Vallahi ne Kıbrıs sorunu kalır, ne münhasır ekonomik bölge, ne füze kalkanı kalır ne de NATO'nun yeni (artık eskidi ya...) stratejik konsepti...

Bu Türk insanına özgün yaklaşımı Livaneli'nin son romanı olan “Serenad”da aynen yaşandı. Ne olmuş efendim? Livaneli, 60 yıllık aşkının izlerini sürmek üzere Türkiye'ye gelen 87 yaşındaki Amerikalı Profesör M. Wagner ile, bu şahsı Türkiye'ye davet eden İstanbul Üniversitesinde görevli genç bayan Maya arasında gelişen olayları anlattığı romanının 177 vd. sayfalarında ünlü fizikçi A. Einstein'ın devrin Türk hükümetine yazdığı bir mektuba yer vermiş. Aman ne büyük, ne bilinmeyen bir olay! Ama tartışma olsun da ne olursa olsun öyle değil mi? İlk önce ulusalcı sol cenah atladı Livaneli'nin satırlarının üstüne...” Görüyorsunuz değil mi? dediler, o dönemde Türkiye ne büyük, ne saygı duyulan bir devletmiş. Koca Einstein bize hayranmış... Bakın, “Ekselanslarının sadık hizmetkarı olmaktan şeref duyan” ifadesiyle bitirdiği mektubunda Mustafa Kemal'den yardım istemiş... Oysa şimdi öyle mi? Ne hallere getirdiler Türkiye'yi... Milletlerarası toplum nezdinde bir kuruşluk itibarımız kalmadı! Araplar da

olmasa yüzümüze bakacak kimse yok"... "Yandaş kadrolu gazeteciler" olarak anılan cemaatçi yazarlarımız boş durur mu? Hemen onlar da tartışmaya katıldılar tabii... Üstelik onlar için çifte fırsat doğmuştu: Hem ulusal solcuların tarih bilmeden "sallama konuşmalar" yaptıklarını dile getirecekler, hem de hiç hoşlanmadıkları ve "zafersiz paşa" olarak nitelendirdikleri İsmet Paşa'yı yereceklerdi. Ve hemen salvolarla başladılar: "Bir kere o mektup Mustafa Kemal'e değil, Başbakanlığa yazılmıştır. O dönemde Başbakan İsmet Paşa olduğu için de muhatabı İsmet Paşa'dır. Ama İsmet Paşa ne yapmıştır? Einstein'dan gelen bu talebi reddetmiştir. Bu da İsmet Paşa'nın ne kadar öngörü yoksunu olduğunu gösterir. Nitekim o dönemlerde de Türkiye, öyle söylendiği gibi tüm dünyanın hayran olduğu bir ülke falan değildi. Atatürk olmasaydı bu Einstein'ın talebi de kabul edilmeyecek ve sayıları 190'ı bulan Yahudi kökenli bilim insanı da Türkiye'ye gelmeyecekti"...

Kuşkusuz ki, konunun okuyucular tarafından daha iyi anlaşılması için tarafların karşılıklı iddialarını bir tarafa bırakarak Einstein imzalı mektubu, bu mektupta yer alan talebi ve daha sonraki gelişmeleri kısaca özetlemekte yarar vardır. Bilindiği gibi Almanya'da 1932 yılının sonbaharında yapılan seçimleri A. Hitler'in Nasyonal Sosyalist Partisi kazanmış ve Hitler 30 Ocak 1933de Almanya'nın başına geçmişti. Önce Almanya'da, daha sonra da Avrupa'da ve hatta dünyada bulunan tüm Yahudilerin kökünü kazımayı hedeflediğini "Kavgam" adlı kitabında itiraf eden Hitler'in iktidara gelmesiyle, zaten daha önce başlamış olan Yahudi karşıtı tutum ve davranışlar sistematik bir soykırıma dönüşmeye başlamıştı. Yürütülmekte olan bu soykırım, aralarında Einstein'ın da bulunduğu çok sayıda Yahudi'nin Almanya'yı terk etmesine yol açmıştı. Bu olumsuz gelişmeler nedeniyle Berlin Üniversitesi'ndeki görevini bırakarak Paris'e geçmek zorunda kalan ve "College de France'da öğretim üyeliğine başlayan Einstein, "Yahudi nüfusu Koruma Grupları Birliği" adını taşıyan ve kısaca "OSE" olarak anılan kurumun da onursal başkanlığına getirilmişti. Sık sık Fransa dışına da çıkan Einstein, bu kurumun yazışmalarının aksamaması amacıyla boş kağıtlar imzalamıştı. Ama eğer Paris'te ise yazışmaları kendi ıslak imzası ile yürütüyordu. İşte bundan tam 78 yıl önce bugün, yani 17 Eylül 1933 tarihinde söz konusu kuruluşun başbakanlığa Einstein imzalı bir mektup geldi. Mektubun yazıldığı tarihte Einstein'ın Belçika'da olması ve böyle bir mektubun kopyasının İsrail resmi arşivinde de bulunmaması nedeniyle, Einstein'ın imzalamış olduğu kağıtlara mı yazıldığı, yoksa bizzat kendisi tarafından mı imzalandığının hala tartışıldığı bu mektupta, Einstein OSE Birliği'nin onursal başkanı olarak, "Almanya'da halen yürürlükte bulunan yasalar nedeniyle, birliğe yapılan başvurular arasından seçilmiş olan 40 profesör, doktoralı uzman ve tıp doktoru Almanya'da mesleklerini icra edemediklerini, çoğu geniş deneyim, bilgi ve bilimsel yeterlilik sahibi olan bu kişilerin Türkiye'de çalışmalarını sürdürmelerine izin verilmesi halinde sadece insani bir faaliyette bulunmuş olmayacağını, Türkiye'nin de kazanç sağlayacağı düşüncesiyle" bu bilim insanlarının Türkiye'de çalışmalarına izin verilmesini" kibar bir ifadeyle "istirham ediyordu".

Peki sonra ne olmuştu? Mektubu alan İnönü, durumu araştırması için mektubu 9 Ekim tarihinde Maarif Vekilliği'ne havale etmiş ve zamanın Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip Bey de, yaptığı inceleme sonunda mektup üzerine şerh düşmek suretiyle, "Teklif, mevzuat-ı kanunimizle mutabık değildir. Bunları bugünkü şartlara göre kabule imkan yoktur" şeklinde görüş bildirmiştir. Bunun üzerine Başbakan İsmet Paşa da, 14 Kasım 1933 tarihli bir mektupla, "Türkiye'nin sayısı 40'dan fazla olan profesör ve doktoru istihdam etmiş olduklarını, benzer nitelik ve kapasitede olan bu şahısların aynı politik şartlar altında olduklarını, çeşitli kültür, dil ve kökenlerden gelmiş olan üyelerle çok hassas bir oluşum geliştirmeye çalıştıklarını, bu nedenle teklifin çok cazip olmasına rağmen ülke kanunları ve nizamları gereği olumlu bir cevap verme imkanına sahip olmadığını" ifade ederek Einstein'ın dileğini reddetmiştir. Mustafa Kemal ise olaydan ancak Yahudi kökenli özel diş doktoru Sami Günzberg'in kendisine konuya ilişkin bilgi verdiği 30 Eylül tarihli bir mektupla bilgi sahibi olmuş ve verdiği talimatla değil 40, 190'dan fazla Yahudi kökenli bilim insanının Türk üniversitelerinde görev almasını sağlamıştı.

Şimdi izninizle dönelim yazımızın başına... Ulusalçı aydınlarımız ile cemaatçi aydınlarımız bu konuyu tartıştılar da ne kazandılar? Yazımızın konusu olan mektup Livaneli'nin romanı ile mi ortaya çıktı? Yeni bir tarihi belge mi bulundu? Yeni bir yorum mu getirildi? Ulusalçıların iddia ettikleri gibi, başta Einstein olmak üzere, 1930'larda tüm dünyanın Türkiye'ye hayran olduğu iddiasının boş laflar olduğu zaten bilinmiyor muydu? Bugünkü Türkiye ile o zamanların genç Türkiye'si arasında dağlar kadar fark olduğu zaten meydanda değil miydi? Tersten bakarsak, Atatürk'ün deyişiyle "masayı devir desem oturur düşünür ve en az 15 şekilde masanın nasıl devrilebileceğini anlatır!" dediği İsmet Paşa'nın, mektubu Milli Eğitim Bakanına havale ederek mevzuat açısından incelenmesini istemesi, askerlikten bürokrasiye geçmiş bir kamu görevlisinin ciddiyetinden ve titizliğinden başka neyi ifade edebilir ki? İsmet Paşa'nın konunun araştırılmasını istemesinden hareketle Paşa'nın öngörüsüz bir devlet adamı olduğu nasıl iddia edilebilir? Sayıları yüzü aşkın Yahudi kökenli Alman bilim adamının Atatürk'ün talimatıyla Türkiye'de çalışmaya başlaması ulu önderin zaten bilinen öngörüsünden kaynaklandığı bilinmiyor muydu? Bu öngörü en açık bir biçimde Arnold Reisman'ın "Nazizimden Kaçanlar ve Atatürk'ün Vizyonu" isimli çalışmada

ortaya konmamış mıydı? Ama yeter ki tartışma olsun değil mi? Hemen atarız üstüne ve siyasi yaklaşımımıza uygun çıkarımlar elde edip karşı tarafın gözüne sokmak için mücadele ederiz... Velhasıl çok konuşuyoruz ve çok tartışıyoruz... Ama aynı zamanda boş konuşuyor ve boş tartışıyoruz... Oysa Livaneli çok güzel bir konuyu, kendi ifadesiyle “kadını anlatmayı” amaçlamıştı romanında... Her gün öldürülen, şiddete maruz kalan “kadınları anlatmıyorsanız, dünyanın yarısını anlatmıyorsunuz” demişti. Keşke bilinen ve tarihin tozlu raflarına kalkmış olan bu mektup kadar Serenad’ı edebi açıdan çözümlemeyle uğraşsaydık...